

Yhteistäpä hyvinnii vuan erilaesta kuitennii - Kokoelmien kartoitusta Kuopion yliopiston kirjastossa ja Savonia-ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelussa

Anu Rätty

Kuopion yliopiston kirjasto ja Savonia-ammattikorkeakoulun kirjasto- ja tietopalvelut toteuttivat yhdessä kuukauden mittaisen yhteisen kokoelmien arvioinnin. Arvioinnin kohteena olivat kirjat, lehdet, tietokannat sekä kirjastojen kokoelmapolitiikat ja kokoelmatyö. Arviointi toteutettiin hankkeena, jossa projektityöntekijän tukena oli kummankin kirjaston edustajista koostuva ohjausryhmä. Kirjastojen kokoelmien kartoitus oli osa Pohjois-Savon korkeakoulukonsortio -hanketta.

Tulokset myötäilevät Oulussa aiemmin tehtyä yliopiston kirjaston ja ammattikorkeakoulukirjaston kokoelmien arviointia. Päällekkäisyyttä löytyi eniten arvioitujen aihealueiden kotimaisissa kirjoista, kurssikirjoista ja kotimaisista lehdistä.

Maantieteellisesti kirjastot sijaitsevat laajalla alueella. KY:n kirjaston neljä toimipistekirjastoa, joista yksi on tutkimuskeskuksen henkilökunnalle tarkoitettu kirjasto, sijaitsevat Kuopiossa lähellä toisiaan. Savonia-amk:lla on kahdeksan toimipistettä Kuopiossa, Varkaudessa ja Iisalmessa. Kuopion toimipisteet sijaitsevat eri puolilla kaupunkia. Pelastusopiston kirjaston kirja- ja lehtiaineistot eivät olleet mukana vertailuissa. Kirjastojen tunnuslukuja on kerätty taulukkoon yksi. Tummennukset ovat helpottamassa lukemista, eivät sisällöllisiä korostuksia.

Projektin aikana kävin joissakin amk:n ja yliopiston toimipistekirjastossa vierailulla katso-massa kokoelmia konkreettisesti ja samalla keskustelemassa kokoelmatyöstä ja muista mieleen tulevista asioista. Kirjastojen kokoelmapolitiikat ja strategiat auttoivat myös hahmottamaan yleisiä painotuksia kirjastojen hankinnoissa.

Savonia-amk:n kirjaston hankinta toteutetaan

jokaisessa toimipistekirjastossa itsenäisesti. KY:n kirjaston hankinnasta vastaa hankintaosasto. Keskusteluissa todettiin, etteivät alueen muut kirjastot vaikuta paljoa hankintaan, mutta aineiston saatavuus muissa oman organisaation toimipistekirjastoissa vaikuttaa muiden kuin ydinaineiston kohdalla. Muiden kirjastojen aineistojen seuraamisen veisi hankintaan käytettäviä resursseja.

KY:n kirjaston hankinnan painopisteenä on elektroninen aineisto, mikä näkyy myös tieteellisten kirjastojen tilastotietokannan vuoden 2006 kirjastoaineistokulutilastoissa (taulukko 1). Osettujia tietokantoja on kirjastoissa melkein yhtä paljon. Savonia-amk:n kirjaston hankinta on keskittynyt painettuihin aineistoihin, erityisesti kirjoihin. Tämä kertoo korkeakoulujen erilaisista aineistotarpeista.

Kirjat riviin ja nimenhuuto

Aineistoa vertailtiin painettujen kirjojen ja lehtien sekä elektronisten tietokantojen osalta. Kirjavertailua tehtiin ammattikorkeakoululle ja yliopistolle yhteisien opetusalojen aineistoista. Valituiksi tulivat hoitoala, yrittäjyys osana liiketaloutta ja kauppatieteitä sekä sosiaaliala. Savonia-amk:ssa sosiaalialaa voi opiskella Iisalmessa, hoitoalaa

	KY	Savonia-amk
Kehysorganisaation henkilöstö / opiskelija / muut	1762 / 6135 / 6146	598 / 6940 / -
Aktiiviset lainaajat / joista yliopisto / amk	2149 / 1734 / 49	8 103 / 270 / 6943
Painetut monografiat säilytysyksikköä / nimekkeet / kartunta / joista ostettuja	159 906 / 106 429 / 7834 / 2709	125 761 / 65 388 / 11 266 / 9422
Painetut kausijulkaisut säilytysyksikköä / nimekkeet / kartunta / joista ostettuja	6 283 / 4053 / 1785 / 1189	10 449 / 1171 / 1161 / 838
Digitaaliset tallenteet / verkkodokumentit	152 / 32 707	487 / 62
Kausijulkaisut painetut ja mikromuotoiset / elektroniset (nimekemäärät)	717 / 11 299	800 / 7075
Kirjastoaineistokulut painettu / elektroninen aineisto (1000 euroa)	221,3 / 658,7	262,1 / 35,7

Taulukko 1. Tieteellisten kirjastojen tilastotietokannan vuoden 2006 lukuja

Kuopiossa ja Iisalmissa ja liiketaloutta Kuopiossa, Iisalmissa ja Varkaudessa.

Painetuista kirjoista mukaan otettiin aineistoa, joka sijaitsi lainattavissa olevassa kokoelmassa ja oli julkaistu 1997–2007. Hoitoalan ja yrittäjyyden aineistoja haettiin Access-kyselyillä. Kyselyjen tarkaksi tekeminen ja soveltaminen eri kirjastojen tietokantoihin veivät aikaa.

Hakutulokseen tuli näkyviin ISBN, kirjan nimi ja sijoituspaikka. Sijoitustieto oli hyödyllinen, sillä viitteiden mukana tuli esimerkiksi opinnäytetöitä, joiden luetteloinnista puuttui 008-kohdan opinnäytetyömerkintä. Käytettyjä hoitoalan hakusanoja olivat: hoitot?, sairaanhoi? ja nurs? Yrittäjyyden aineistoa haettiin sanoilla: entrepreneurs?, enterprise?, companies, yritys?, yrittäj?

Sosiaalialan aineisto koottiin kirjastotietokannoista, mikä osoittautui hyvin työlääksi menettelmäksi. Hakusanoja olivat: sosiaalit?, sosiaaliala?, sosiaalipol?, sosiaalipal?, sosiaalipsy?, sosiaaliped?, sosiaalihu? Myös social-sanalla haettiin erillinen lista kirjoista.

Kyselyyn tulleiden kirjojen nimekemäärät olivat hoitoalan aineistossa melkein samoja. Myös yhteistä aineistoa oli hoitoalalla eniten (43 %). Muun kuin suomenkielistä aineistoa oli hoitoalan aineistossa enemmän amk:lla, muilla aloilla yliopistolla. Yhteisistä nimekkeistä hyvin vähän oli muun kuin suomenkielistä aineistoa.

Yrittäjyys-aiheisia kirjoja oli enemmän amk:lla ja vastaavasti sosiaalialan yliopistolla. Yrittäjyyden aineistoista yliopistolla oli yhteisiä nimekkei-

tä 16 prosenttia enemmän kuin amk:lla. Sosiaalialalla vastaavasti amk:illa oli yhteisiä nimekkeitä 12 prosenttia enemmän kuin yliopistolla. Luvuista voi päätellä, että kummassakin korkeakoulukirjastossa on ainutlaatuista kokoelmaa, jota ei toisessa korkeakoulukirjastossa ole. Alakohtaisia eroja tässäkin on.

Kurssikirjakokoelmien yhtenäisyyksiä pystyttiin tarkastelemaan vain hieman, sillä vain kahdessa Savonia-amk:n kirjastoysikössä on eriytetty kurssikirjat omaksi kokoelmakseen. Näistä liikelouden kurssikirjakokoelmassa ovat mukana vain suomenkieliset kurssikirjat.

Kurssikirjakokoelmien yhteisiä nimekkeitä oli yrittäjyyden aineistossa, hoitoalan ei. Savonia-amk:ssa kurssikirjakokoelmaan sijoitettuja yrittäjyys-aiheisia nimekkeitä oli 153, joista 53 löy-

tyi yliopiston kokoelmista. Vastaavasti KY:n kokoelmista hakuun tuli mukaan 135 nimekettä, joista 67 löytyi amk:n kirjastosta.

Noin puolet tässä haussa löytyneistä kurssikirjoista on korkeakouluilla samoja (31 nimekettä). Hoitoalan kyselyssä yliopiston kurssikirjakokoelmasta löytyi 50 nimekettä ja amk:n 63. Yhteisistä nimekkeistä yliopiston kurssikirjoja oli 24 ja amk:n 45 nimekettä. Näistä vain kolme löytyi kummankin korkeakoulun kurssikirjakokoelmasta.

Keskusteluissa tuli esille, että kurssikirjakokoelma on ajoittain työläs ylläpitää, sillä kurssikirjoista ei tullut listaa opetuksen puolelta. Uusia kurssikirjoja tarkistettiin monesti opintojaksokuvauksista. Yhdessä toimipisteessä opettajat olivat velvoitettuja ilmoittamaan kurssikirjamuutoksista.

	KY	Savonia-amk	Yhteisiä nimekkeitä
Hoitoalan nimekkeitä / joista vieraskielistä %	741 / n. 17 %	753 / n. 24 %	321 (n. 43 % kum- mastakin aineistosta) / n. 5 %
Yhteisten nimekkeiden joukossa olevat (kurssikirja-kokoelman) kurssikirjat	24 (n. 7 % yhteisistä nimekkeistä)	45 (n. 14 % yhteisistä nimekkeistä)	
Yrittäjyyden nimekkeitä / joista vieraskielistä %	1062 / n. 24 %	1803 / n. 14 %	411 (n. 39 % KY:n ja n. 23 % Savonia-amk:n aineistosta) / n. 6 %
Yhteisten nimekkeiden joukossa olevat (kurssikirja-kokoelman) kurssikirjat	67 (n. 16 % yhteisistä ja n. 50 % oman kurssikirja-kokoelman nimekkeistä)	53 (n. 13 % yhteisistä ja n. 35 % oman kurssikirja-kokoelman nimekkeistä)	
Sosiaalialan nimekkeitä / joista vieraskielistä %	1512 / n. 38 %	1127 / n.13 %	537 (n. 36 % KY:n ja n. 48 % Savonia-amk:n aineistosta) / n. 8 %

Taulukko 2. Hoito-, yrittäjyys- ja sosiaalialan aineistoja

Kotimaisilla lehdillä ei kustannussäästöjä

Lehtilistat saatiin Access-kyselyillä. Listojen ongelmana oli, että mukana oli myös päättyneiden tilauksien nimekkeitä johtuen päättymismerkinnän puutteesta lehden tiedoissa. Kummassakin kirjastossa alettiin tai aloitetaan tietojen korjaaminen.

Samaa nimekettä olleiden lehtien saapumistietoja tarkistettiin vielä kirjasto-tietokannoista. Yhteiset nimekkeet vähenivät lopulta 172:een.

Suurin osa yhteisistä lehdistä oli kotimaisia. Vain 14 yhteistä nimekettä on ulkomaalaisia, joten päällekkäisyyksien poistaminen ei tuone merkittäviä kustannussäästöjä. Osa yhteisistä ulkomaalaisista lehdistä sijaitsi Varkaudessa ja Iisalmissa. Vertailu tuotti kuitenkin mielenkiintoista tietoa saman kirjasto-organisaation tilaamien lehtien päällekkäisyyksistä.

Rojektista suatua

Kahden kirjaston kirjakokoelmien vertailu ei ole täydellistä, ellei pystytä vertailemaan kaikkien aineistojen ISBN- ja ISSN- tietoja kerralla. Tämäkään ei olisi riittävää, sillä on aineistoa ilman näitä lukuja tai tieto on tallennettu eritavoin tai virheellisesti. Pelkkä vertailu ei myöskään kerro kokoelmien sisällöistä paljoa.

Aiheenmukaiset haut auttavat sisällöllisessä puolessa, mutta silloin on aina muistettava mahdolliset erot sisällönkuvailluissa. Hakuun tulleita vertailtavia listoja tarkistettiin valitsemalla satunnaisesti nimekkeitä, joita ei listan mukaan olisi toisella korkeakoulukirjastolla. Tarkistuksessa löytyi useampikin teos ja useimmiten syy oli erilaisessa sisällönkuvaillussa. Esimerkiksi KY:n kirjastossa on käytetty enemmän englanninkielistä asiasanoitusta myös suomenkielisen aineiston kuvailussa, mistä syystä hakuun on tullut esimerkiksi asiasana geriatric nursing.

Hankalinta projektissa olikin mieltä, mitä tulokset loppujen lopuksi kertovat. Tulokset ovat samansuuntaisia kuin Alilan ja Juutistenahon (2007) kartoituksessa. Kyselyyn mukaan tulleis-

ta aineistoista yli puolet on kummallakin kirjastolla ”omaa”. Kotimaisissa lehdissä yhtenäisyyttä oli jonkin verran, mutta ei kansainvälisissä lehdissä.

Hoitopuolen kyselyyn mukaan tulleista kursikirjoissa ei montaa yhteistä kurssikirjanimekettä ollut. Korkeakoulujen tarvitsemat aineistotarpeet näyttäisivät siis erilaisilta. Toisaalta tiedämme nyt, että oma kurssikirja voi olla toisessa korkeakoulun kirjastossa avokokoelman puolella ja alakohtaisia hakuja kannattaa erilaisten aineistojen takia hakea myös ”naapurin” tietokannasta tai Nellin kautta.

Päivitetty listaus hankituista tietokannoista auttaa tuntemaan alueen kirjastojen aineistoja, jolloin asiakas voidaan tarvittaessa ohjata eteenpäin. Yhteislisenssi tietokantoihin koettiin vielä tällä hetkellä mahdottomana kirjastojen kuulla eri kirjastosektoreihin, mutta keskusteluja hankittavista tietokannoista voisi silti olla puolin ja toisin. Myös käyttökokemuksia esimerkiksi koekäytössä olevista tietokannoista voitaisiin vaihtaa.

Joitakin konkreettisia kehittämiskohteita syntyi projektin aikana ja toivottavasti myös uusia alkaa muhia loppuraportin myötä. Itselle parasta antia projektista oli se, että usko yhteistyöhön eri korkeakoulukirjastojen välillä kasvoi ja innostus omien toimintojen kehittämiseen lisääntyi. 📖

Lähteet:

Alila, Hilikka. & Juutistenaho, Riitta (2007). Samanlais-ta vai erilaista? Kokoelmat kartoitettiin Oulun yliopiston ja Oulun seudun ammattikorkeakoulun kirjastoissa. *Signum* 2, 19-23.

Tieteellisten kirjastojen tilastotietokanta. Viitattu 6.6.2007 <https://yhteistolasto.lib.helsinki.fi/>

Tietoa kirjoittajasta:

Anu Rätty, informaattikko,
Terveysalan Kuopion kirjasto,
Savonia-ammattikorkeakoulu
email. anu.raty@savonia-amk.fi